

Lisa 7

Kinnitatud Saku Muusikakooli direktori
20.06.2018 käskkirjaga nr 5-ü

Saku Muusikakooli klarneti põhiõppe õppekava, 7 õppeaastat, kokku 1120 tundi, koosneb klarneti põhiõppe ainekavast, solfedžo põhiõppe ainekavast ja muusikaloo põhiõppe ainekavast vastavalt õppeaastale: I - 140, II – 140, III – 140, IV – 175, V – 175, VI – 175 ja VII – 175 tundi

1. Ainete loend

1.1 I-VII klassis toimub 2 klarneti ja 2 solfedžo tundi nädalas.

1.2 IV-VII klassis toimub 1 muusikaloo tund nädalas.

2. Õppekava eesmärk

2.1 Õppekava eesmärk – õnnelik ja enesekindel inimene, kes:

2.1.1 on sihipäraselt arendatud pillivaldamise oskuste ja loomevõimega;

2.1.2 omab muusikaliseks kutseõppeks vajalikku kvaliteetset algharidust;

2.1.3 on süvamuusikat mõistev ja hindav;

2.1.4 orienteerub erinevates muusikastiilides ning armastab muusikat ja musitseerimist;

2.1.5 osaleb Saku valla kultuurielu edendamisel.

3. Klarneti põhiõppe ainekava

3.1 I klass, klarnet, noorem aste (I-IV klass)

Õppe sisu:

Klarnetimängu õppimist on soovitatav alustada 9-10 aasta vanuselt, kuid mitte hiljem kui 11-12 aasta vanuselt. Hilisem alustamine ei anna enam nii häid tulemusi. Kõik sõltub siiski lapse füüsilistest eeldustest.

Esimese õppeaasta esimesel poolaastal õpilasel kohustuslikke esinemisi ei ole.

Esimese õppeaasta teisest poolaastast alates esineb iga õpilane vähemalt korra poolaasta jooksul 2 eriilmelise palaga osakonna kontsertidel.

Tehnilisi arvestusi korraldada vastavate etüüdide ja heliredelitega kummalgi poolaastal üks.

Nii esinemise eest kontsertidel kui ka arvestustel pannakse õpilastele hinded, mis kantakse tunnistusele.

Esmatähelepanu tuleks pöörata kohe sellele, et õpilane saaks alustada õppimist korralikult pillil, korraliku huuliku ja kvaliteetse keelega. Õpilasel peab algusest peale tekkima vaba ja kõlav toon, hiljem seda enam ei saavuta.

Kohe tuleb ka näidata õpilasele pilli kokkupaneku õigeid võtteid ja hoolitsemist oma instrumendi eest. Näidata keele ettevalmistamist ja selle täpset asetamist huulikule. Vastasel juhul ei teki õiget tooni.

Instrumendi korrashoid ja keele lihvimine olgu õpetaja töö.

Kohe esimesest tunnist alates tuleb pöörata erilist tähelepanu huuliku õigele kaugusele üle hammaste, huulte hoiule, õigele sissehingamisele ja väljapuhumisele.

Õpetajal tuleb seda pidevalt ette näidata ja selle täitmist nõuda. Veel tuleb tähelepanu pöörata käte asetusele, sõrmede tööle ja keele õigele liikumisele, igapäevasele pikkade nootide puhumisele (5-10 min.), õigele sissehingamisele ja väljapuhumisele.

Aasta jooksul õppida: 8-10 eriilmelist pala, 8-10 etüüdi.

Heliredelite ja etüüdide arvestus on 1 kord poolaasta jooksul, 1 kord poolaastas on hindeline esinemine.

1) Palad.

Tasemenäited:

- a) eesti lastelaul – „Poisid ritta“;
- b) eesti rahvalaul – „Meil aiaäärne tänavas“;
- c) G. Ernesaks – „Rong see sõitis“;
- d) K. A. Hermann – „Kevadel“;
- e) eesti rahvalaul – „Mutionu pidu“;
- f) eesti rahvalaul – „Kurb meel“;
- g) eesti rahvalaul – „Jaan läheb jaanitulele“;
- h) eesti rahvalaul – „Uhti, uhti uhkesti“;
- i) eesti rahvalaul – „Liiri lõõri lõokene“;
- j) eesti rahvalaul – „Süda tuksub“;
- k) F. Gruber – „Püha õö“;
- l) I. Berlin – „White Christmas“;
- m) R. Rodgers – „Edelweiss“;
- n) ameerika viis – „Clementine“;
- o) „Inga klockor ringer mer“ – rootsi klarnetikoolist (Norbin);
- p) „Long long time ago“ – inglise viis klarnetikoolist (Bayly);
- r) „Leedu viis“, „Kägu“ ja „Lendas tuvi“ – S. Rozanovi klarnetikoolist;
- s) „Easy Performance Pieces for Clarinett“ – klarnetipalade kogumik.

2) Etüüdid.

Tasemenäited:

- a) L. Eerola – „30 etüüdi algajatele“;
  - b) A. Regi – „Klarnetimängu õpetus, I osa“ (kergemad etüüdid);
  - c) S. Rozanov – „Klarnetikool“ (kergemad etüüdid);
  - d) N. Gurfinkel – „Klarnetikool“ (kergemad etüüdid).
- 3) Ansamblistest mängida kõikides klarnetiõpikutes olevaid kergemaid duette-triosid vastavalt õpilase võimekusele, näiteks rootsi kogumikust „30 melodier klarinetter“.
- 4) Heliredelid: I poolaastal Sol- ja Fa-mazhoor ühe oktaavi ulatuses. II poolaastal Sol, mi (kahe oktaavi ulatuses); Fa, re (kahe oktaavi ulatuses); Do, la (kahe oktaavi ulatuses) + kolmkõlad ja nende pöörded 4 noodi kaupa kuni Sol2.

3.2 II klass, klarnet

Õppe sisu:

Pidev tähelepanu pilli õigele hoiule. Hingamine toimugu juba muusikaliste fraaside järgi. Jälgida, et keele liikumine oleks vaba ja minimaalne (mitte kurgust kaasa liikudes). Tihti selgitada õpilasele, et kurk peab olema pingevaba.

Õppeaasta jooksul õppida: 8-10 erinevat pala, 8-10 etüüdi.

Heliredelite ja etüüdide arvestus on 1 kord poolaasta jooksul, 1 kord poolaastas on hindeline esinemine.

1) Palad.

Tasemenäited:

- a) eesti rahvaviis – „Labajala valss“;
- b) eesti rahvaviis – „Laula, laula suukene“;
- c) O. Ita – „Ema sünnipäev“;
- d) R. Valgre – „Narva valss“;
- e) R. Valgre – „Pühapäev Kadriorus“;
- f) R. Valgre – „Saaremaa valss“

- g) L. van Beethoven – „Kooparav“;
- h) V. Maikapar – „Vals“;
- i) Fr. Schubert – „Vals“
- j) Fr. Schubert – „Saksa tants“;
- k) G. F. Händel – „Menuett“;
- l) G. F. Händel – „Bourée“;
- m) „Leedu viis“ – S. Rozanovi koolist;
- n) „Ukraina häällilaul“ – S. Rozanovi koolist;
- o) E. Grieg – „Norra laul“;
- p) W. A. Mozart – marss ooperist „Võluflööt“;
- r) palad kogumikust „Easy Performance Pieces for Clarinett“;
- s) M. Glinka – „Põhjatäht“.

2) Etüüdid.

Tasemenäited:

- a) L. Eerola – „30 etüüdi klarnetile“;
  - b) A. Regi – „Klarnetimängu õpetus, I osa“ (lõpuetüüdid);
  - c) A. Stark – „36 kerget etüüdi“;
- 3) Ansamblistest mängida triosid rootsi kogumikust „30 melodier för tre klarinetter“.
- 4) Heliredelid: Do-la, Re-si, Fa-re, Si-sol, Sol-mi + kolmkõlad ja nende pöörded 4 noodi kaupa 2. oktavi ulatuses. Õppida staccato mänguvõtet.

3.3 III klass, klarnet

Õppe sisu:

Jälgida, et õpilane mängiks pingevabalt ja et silmade vaade ei oleks suunatud maha sõrmedele, vaid näo kõrgusele seinale, muidu muutub kohe huuliku asetus ebasobivaks. Sisse viia punkteeritud rütm ja kuueteistkümnendikud. Noodilugemiseks kasutada lihtsamaid palasid II klassi repertuaarist. Staccato. Õppeaasta jooksul õppida: 8-10 erinevat pala, 8-10 etüüdi.

Heliredelite ja etüüdide arvestus on 1 kord poolaasta jooksul, 1 kord poolaastas on hindeline esinemine.

1) Palad.

Tasemenäited:

- a) „Keskmise raskusega lood klarnetile“;
- b) W. A. Mozart – „Ave Verum“;
- c) C. Saint-Saens – „Luik“;
- d) L. van Beethoven – „Sonatiin“;
- e) D. Kabalevski – „Klounid“;
- f) B. Bartók – „Õhtud külas“;
- g) F. Mendelssohn – „Kevade laul“;
- h) R. Schumann – „Unelmad“;
- i) W. A. Mozart – „Külatantsud“;
- j) L. van Beethoven – „Polonees“;
- k) W. A. Mozart – „Menuett“;
- l) J. Haydn – „Serenaad“;
- m) C. M. von Weber – „Jahimeeste koor“ ooperist „Nõidkütt“;
- n) F. Chopin – „Prelüüd“;
- o) A. Ljadov – „Prelüüd“;
- p) A. Ljadov – „Fuuga“;
- r) N. Rimski-Korsakov – „India külaliste laul“;
- s) G. F. Händel – „Largo“;
- t) „Serenaad“ – S. Rozanovi klarnetikoolist;
- u) V. Cosma – „Only love“.

2) Etüüdid.

Tasemenäited:

- a) A. Regi „Klarnetimängu õpetus, II osa“;
- b) L. Eerola – „25 etüüdi klarnetile“;
- c) G. Demnitz – „Elementarschule für Klarinette“;
- d) N. Gurfinkel – „Klarnetikool“;
- e) A. Stark – „36 kerget etüüdi“;
- f) S. Rozanov – „Klarneti kool“.

3) Ansamblid.

Tasemenäited:

- a) „30 melodier för tre klarinetten“;
- b) „Londonderry Air“ – traditsionaal 4 klarnetile;
- c) H. Juurikase seatud triod ja kvartetid klarnetile;
- d) A. Regi ansambliseaded;
- e) „15 rahvalikku viisi 3 klarnetile“.

4) Heliredelid – eelmise aasta heliredelitele juurde õppida: Mi-mazhoor ja do-minoor, D7 ja pöörded 4 noodi kaupa, staccato.

3.4 IV klass, klarnet

Õppe sisu:

Pidev õpilase õige pillihoiu ja tooni jälgimine. Erinevate strihhide kasutamine: détaché, legato, staccato, tenuto. Trioolide, sünkoopide jne. tutvustamine. Harjutused 6/8, 9/8 ja 12/8 taktimõõdus. Melismide tutvustamine. Orkestripartiide harjutamine. Lehest lugemiseks kasutada II klassi repertuaari. Algastme lõpetamisel kasutada eksamil 3 eriilmelist pala. Üks neist võib olla ka suurvormi osa. Õppeaasta jooksul õppida: 8-10 eriilmelist pala, 8-10 etüüdi. Heliredelite ja etüüdide arvestus on 1 kord poolaasta jooksul, 1 kord poolaastas on hindeline esinemine.

1) Palad.

Tasemenäited:

- a) P. Tšaikovski – „Sõnadeta laul“;
- b) J. S. Bach – „Adagio“;
- c) J. Haydn – „Adagio“;
- d) F. Schubert – „Sõjatants“;
- e) R. Schumann – „Seherezade“;
- f) W. A. Mozart – „Külatantsud“;
- g) K. Weber – „Sonatiin“;
- h) W. A. Mozart – „Sonatiin“;
- i) P. Tšaikovski – „Nokturn“;
- j) „Kalamees“ – eesti tantsud N. Gurfinkeli klarnetikoolist;
- k) J. N. Hummel – „Valss“;
- l) C. M. von Weber – „Mazurka“;
- m) N. Štšedrin – „Nali“;
- n) D. Šostakovitš – „Romanss“;
- o) C. Saint-Saens – „Luik“;
- p) W. A. Mozart – „Ave Verum“;
- s) A. Regi – „Kolm pala eesti rahvamuusika teemadel“.

2) Etüüdid.

Tasemenäited:

- a) A. Stark – „Valitud etüüdid klarnetile“;
- b) L. Eerola – „25 etüüdi klarnetile“;
- c) G. Demnitzki klarnetikooli raskemad etüüdid.

3) Ansamblid.

Tasemenäited:

- a) James Poveri kogutud ansamblid (triod), I vihik;
- b) „Klarinetten duos, II osa“ (Richter'i seaded);
- c) „Threes' a Crowd Clarinet Trios“;

- d) H. Juurika seatud triod, kvartetid;
  - e) A. Regi ansambliseaded;
  - f) „15 melodier för 3 trumpeter“ (klarinetter)
  - g) Lihtsamad duod, triod, kvartetid kogust „Clarinet Sessions Fun for Two, Three and Four Clarinets“ – by Don Cappel and L. Gerhart
- 4) Heliredelid: eelmise õppeaasta heliredelite kordamine, juurde õppida La-mazhoor ja fa-minoor, D7 ja >VII7 koos pööretega 4 noodi kaupa. Staccato ja kromaatilise heliredel. Aasta lõpeb üleminekueksamiga, kus esitatakse 3 eriilmelist pala, üks neist võib olla suurvormi osa.

3.5 V klass, klarnet, vanem aste (V-VII klass)

Õppe sisu:

Õpilase pidev jälgimine tunnis, et säiliks vaba ja kõlav toon ning pingevaba mäng. Et palade esitamine oleks vaba, väljendusrikas, intonatsioon puhas ja mäng tehniliselt korrektne. Melismide mängimine ja suurvormide tutvustamine. Orkestripartiide harjutamine. Lehest lugemiseks kasutada IV õppeaasta noote. Aasta jooksul õppida: 8-10 eriilmelist pala, 8-10 etüüdi.

1) Palad.

Tasemenäited:

- a) „Sonaadid ja parfiitod“ (sooloklarnetile, venekeelne kogumik);
- b) „Lugusid klarnetile“ (populaarsete lugude seaded klarnetile ja klaverile);
- c) A. Regi – „Karjuse laul“;
- d) F. Mendelssohn – „Adagio“;
- e) L. van Beethoven – „Menuett“;
- f) D. Pezetti – „Presto“;
- g) W. A. Mozart – „Rondo“;
- h) A. Blok – „3 akvarelli“;
- i) A. Scarlatti – „Sonaat“;
- j) C. M. Weber – „Sonatiin“;
- k) A. Vivaldi – „Giga“;
- l) B. Goodmani kogust „Jazz classic“ palad (8 tk);
- m) P. Tšaikovski – „Romanss“;
- n) G. F. Händel – „Andante“;
- o) W. A. Mozart – „Rondo“;
- p) G. F. Händel – „Aaria variatsioonidega“
- r) J. X. Lefevre – „Sonaat nr 1“;
- s) J. X. Lefevre – „Sonaat nr 2“.

2) Etüüdid.

Tasemenäited:

- a) L. Eerola – „25 etüüdi klarnetile“;
- b) G. Demnitzki klarnetikooli etüüdid;
- c) M. Etlik – „Valitud etüüdid“;
- d) Kogumik „Studio dresner tanzsinfoniker“.

3) Ansamblid.

Tasemenäited:

- a) F. A. Hofmeister – „Duette für klarinetten“;
- b) „Threes' a crowd“ triod;
- c) H. Juurika seatud triod, kvartetid;
- d) „Adagio sostenuto“ (trio) kuni „Fromtrio“ op 24;
- e) L. van Beethoven – „Trio“;
- f) K. Jenkins – „Smokey Joe“ (kvintett);
- g) James Poveri kogutud ansamblid (triod), II vihik;
- h) D. Pedley – „Five Folk Tunes“ (trio);
- i) I. Shekov – „Aquarellen“.

4) Heliredelid: eelmise õppeaasta heliredelite kordamine. Juurde õppida Mi-mažoor ja do-minoor. D7 ja >VII7. Kolmkõlad koos pööretega 4 noodi kaupa. Staccato ja kromaatile heliredel.

Heliredelite ja etüüdide arvestus on 1 kord poolaasta jooksul, 1 kord poolaastas on hindeline esinemine.

3.6 VI klass, klarnet

Õppe sisu:

Pidev töö igapäevaste harjutustega mängutehnika arendamiseks ja tooni kujundamiseks. Tutvustada ka džässmuusika rütme. Orkestripartiide harjutamine. Ansamblimäng. Aasta jooksul õppida: 8-10 eriilmelist pala, ka suurvormi osi; 8-10 etüüdi. Lehest lugemiseks kasutada V klassi repertuaari.

1) Palad.

Tasemenäited:

- a) „Debussy for clarinet“, 6 pala;
- b) J. S. Bach – „Sonaadid ja partiitad sooloklarnetile“;
- c) „Solistenparade für Klarinette“;
- d) M. Moszkovski – „Spanische Tänze“;
- e) S. Prokofjev „Tütarlaste tants liiliatega“;
- f) D. Pesetti – „Presto“;
- g) K. Oginsky – „Adagio“;
- h) F. Lessel – „Menuett“;
- i) L. van Beethoven – „Sonatiin“;
- j) W. Gluck – „Meloodia“;
- k) M. Glinka – „Vokaliis“;
- l) A. Scarlatti – „Sonaat re- minoor“;
- m) M. Mussorgski – „Šalunja“;
- n) Z. Fibich – „Pastoraal“;
- o) I. Karamõšev – „Intermezzo“;
- p) B. Goodman – „Jazz Classics“;
- r) A. Gretšaninov – „Väike süit“;
- s) L. van Beethoven – „Menuett“;
- t) P. Tšaikovski – „Lilled valss“.

2) Etüüdid.

Tasemenäited:

- a) M. Etlik – „Valitud etüüdid“;
- b) K. Baerman – „Valitud etüüdid“;
- c) A. Stark – „40 etüüdi“;
- d) „31 etudes the developing clarinet“.

3) Ansamblid.

Tasemenäited:

- a) „12 klarnetiansambliit triost kuni sekstetini“;
- b) W. A. Mozart „Divertiment nr 1 kolmele klarnetile“;
- c) J. Haydn – „Klarneti sekstett“ – katkend „Üllatussümfooniast“ (arranzh. W. Johnson).

4) Heliredelid: eelmise aasta heliredelite kordamine. Juurde õppida La- mažoor ja fa- minoor. D7 ja >VII7 koos pööretega 4 noodi kaupa. Staccato ja kromaatile heliredel.

Heliredelite ja etüüdide arvestus on 1 kord poolaasta jooksul, 1 kord poolaastas on hindeline esinemine.

3.7 VII klass, klarnet

Õppe sisu:

Repertuaari tehniliselt vaba ja ilmekas mängimine. Lõpueksami kava õppimine.

Orkestripartiide harjutamine. Ansamblimäng. Aasta jooksul õppida: 8-10 eriilmelist pala,

sealhulgas suurvorme või nende osi, 8-10 etüüdi. Noodilugemiseks kasutada VI klassi repertuaari.

1) Palad.

Tasemenäited:

- a) W. A. Mozart – „Süit“;
- b) C. M. von Weber – „I klarnetikontsert“;
- c) M. Glinka – „Vokaliis“;
- d) C. Debussy – „6 pala klarnetile“;
- e) V. Ojakäär – „Lüüriline sonaat“;
- f) P. Tšaikovski – „Romanss“;
- g) P. Tšaikovski – „Eksprompt“;
- h) V. Gezler – „Verbunk“;
- i) W. A. Mozart – „Tema con Variazione“ kogust „Klassische Wortragsstücke“;
- j) N. Rimski-Korsakov – „Kimalase lend“;
- k) Z. Fibich – „Pastoraal“;
- l) M. Mussorgski – „Šalunja“;
- m) L. Milhaud „Kapriis“;
- n) J. Medins „Romanss“;
- o) J. S. Bach „Sonaadid ja partiitad sooloklarnetile“.

2) Etüüdid.

Tasemenäited:

- a) Kloze – „20 etüüdi“;
- b) A. Regi – „Etüüdid“;
- c) K. Baermen – „24 etüüdi klarnetile“(saatega);
- d) „31 etüüdi klarnetile“;
- e) L. Balassa-Berkesi klarnetikooli etüüdid.

3) Ansamblid.

Tasemenäited:

- a) D. Pedley „Five Folk Tunes“ (triole);
- b) H. Voxman „Klassikalisi ansambleid, I ja II vihik“;
- c) R. Lätte – „Let's Go“ (kvartetile);
- d) J. Thompson – „Ghalumea Swing“ (kvartett);
- e) F. Hausdörfer – „Süit 4 klarnetile“;
- f) Fr. Kuhlau – „Sonatiin 4 klarnetile“;
- g) G. Jacob „Scherzetto, Pavan ja Hopakk“ (kvartett);
- h) A. Corelli – „Allemand“ (kvartett);
- i) C. Debussy – „Arabesk nr 1 (kvartett);
- j) B. Eklund – „Klarnetikvintett nr 2“

4) Heliredelid: eelmise õppeaasta heliredelite kordamine. Juurde õppida: Re- mažoor ja si-minoor, Si- mažoor ja do- minoor, D7 ja >VII7 koos pööretega 4 noodi kaupa. Staccato ja kromaatiline heliredel. Edukamate õpilastega ja edasi õppima minejatega harjutada kuni 6.-7. võtmemärgini heliredeleid.

Heliredelite ja etüüdide arvestus on 1 kord poolaasta jooksul, 1 kord poolaastas on hindeline esinemine.

VII õppeaasta lõpeb kooli lõpueksamiga, kus esitatakse 1 suurvorm, 2 erineva karakteriga pala peast, ansamblipala.

4. Solfedžo põhiõppe ainekava

Solfedžo põhiõppe ainekava eesmärk on õpilastes arendatud sisemine kuulmine, intonatsiooni täpsus, lauluoskus, muusikaline kirjaoskus, analüüsivõime.

Aine õpetamise käigus arendatakse järgmisi oskusi:

1) Laulmine

Laulmiseks vajalikud algteadmised: hingamine, fraseerimine, intonatsiooni puhtus, väljendusrikkus.

Astmetaju arendamine. Astmete tabamine astmetabelil: noodinimedega, vabalt valitud silbil, astmenumbritega ja/või astmenimedega. Laulmine noodijoonestikult rändnoodi järgi.

Heliredeli laulmine: tervikuna, tetrakordide kaupa, erinevates taktimõõtudes, rütmiseeritult, kaanonina.

Solfedžeerimine. Harjutuste laulmine sõnadega ja/või noodinimedega. Õpitud harjutuse transponeerimine. Õpitud harjutuse laulmine peast. Tundmatu harjutuse laulmine. Taktiviipamise skeemid.

Mitmehäälsuse arendamine. Heliredelid intervallides (terts, sekst jne.). Intervallide laulmine kahehäälselt. Akordide laulmine 3-4 häälselt. Järgnevuste laulmine. Mitmehäälsed harjutused (sh. kaanonid). Saatega laul.

2) Rütm

Rütmis liikumine. Rütmsilpide omandamine. Rütmiharjutused ühele ja kahele käele. Rütmi koputamine koos taktiviipamisega. Ostinato rütmid laulusaatega. Saaterütm laulule. Rütmi kaanon. Lihtsamad rütmipartituurid.

3) Analüüs

Rütmi analüüs. Meloodiaanalüüs. Vormianalüüs. Laadi ja/või helistiku analüüs. Intervallide analüüs. Akordide analüüs. Dünaamika analüüs.

4) Diktaat

Meloodiline diktaat. Rütmidiktaat. Mäludiktaat. Lünkdiktaat. Kiirusdiktaat astmete tabamiseks.

Kahehäälneline diktaat.

5) Improvisatsioon

Meloodia improvisatsioon: antud tekstile, läbivõetud teemale (astmed, helistik, akord jne.), antud rütmile.

Rütmi improvisatsioon: õpitud taktimõõdus, teatud rütmigruppidega, õpitud meloodia saateks. Lihtsamad rütmipartituurid.

Saate improvisatsioon: bass antud meloodiale, teine hääle antud meloodiale, põhikoolkõlade bassi saade.

6) Itaaliakeelsed oskussõnad

Tempode nimetused. Tempomuutused. Dünaamika. Iseloomu väljendavad sõnad.

NOOREM ASTE I (soovitavalt klassid I – II)

Õppe-eesmärgid

Õppe põhieesmärgiks on muusikataju arendamine, mis hõlmab:

- astmetaju arendamist laulmise kaudu;
- rütmitaju arendamist rütmiharjutuste ja -mängude kaudu
- hääle ja lauluoskuse arendamist;
- muusikalise kuulmise ja tonaalsuse tunnetuse arendamist;
- muusikateooria algtõdede omandamist (noodikirja algteadmised, ilma võtmemärkideta ja väheste võtmemärkidega helistikud, taktimõõdud jms);
- lihtsa muusikalise teksti üleskirjutamist.

Õppesisu

TEOORIA

Noodikirja algteadmised:

- noodijoonestik ja abijooned, nootide asukohad noodijoonestikul ja abijoonetil, noodivarte õigekiri;
- viiuli- ja bassivõti, nootide tähtnimed.

Meetrum, rütm, tempo, muusikaline vorm:

- takt ja taktijoon, rõhulised ja rõhutud taktiosad, taktidesse jaotamine, lõpujoon, eeltakt, kordusmärgid;
- taktimõõdud 2/4, 3/4, 4/4 (= C), taktiviipamise skeemid;
- noodivältused ja pausid (vältused täisnoodist ja täispausist kuni kuueteistkümnendiknoodini ja -pausini), punkt noodi järel, pidekaar;
- rütmifiguurid („ti-ti”, „tiri-tiri”, „ti-tiri”, „tiri-ti”, „tai-ri”, „ta-i-ti”);
- tempotähised (adagio, largo, andante, moderato, allegro, presto);
- dünaamikatähised (p, mp, mf, f, crescendo, diminuendo)
- fermaat;
- muusikalise vormi taju arendamine laulmise ja muusika kuulamise kaudu (näiteks küsimusvastus, salm-refraän).

Duur ja moll ehk mažoor ja minoor:

- heliredel ja selle ehitus, täistoon ja pooltoon, püsivad ja ebapüsivad astmed, juhtheli;
- duur- ja mollkolmkõla (mažoor- ja minoorkolmkõla), kolmkõlade tähistused väljaspool helistikku: „M“ - duurkolmkõla ja „m“ - mollkolmkõla;
- kuni kahe võtmemärgiga helistikud, paralleelhelistikud, molli loomulik ja harmooniline kuju, meloodiline moll tutvustavalt;
- • transponeerimine suuliselt ja kirjalikult (aste üles ja alla), kordamise, varieerimise ja sekvensi mõisted.

Intervallid:

- priim, sekund, tert, kvart, kvint, oktav.

LAULMINE

Lauldakse igas tunnis. Laulmise juures pööratakse tähelepanu õigele hingamisele, fraseerimisele ja dünaamikale.

- helistike laulmine;
- intervallide ja kolmkõlade laulmine helistikus;
- kaanonite laulmine;
- astmenumbritega laulmine;
- noodist laulmine (sh lastelaulud);
- lühikesed suulised diktaadid.

RÜTMIMÄNGUD

- meetrumitaju arendamine erinevate rütmimängude ja harjutuste abil.

MUUSIKA NOTEERIMINE

Diktaadid:

- kuni 4-taktiline diktaat (võimalusel mängituna eri pillidega);
- lümkdiktaat;
- mäludiktaat;
- meetrumivaba astmediktaat;
- diktaat astmenumbritega;
- rütmidikaat.

NOOREM ASTE II (soovitavalt klassid III – IV)

Õppe-eesmärgid

Õppe põhieesmärgiks on muusikataju arendamine, mis hõlmab:

- astmetaju arendamist laulmise ja muusikalise kuulmise kaudu;
- hääle ja lauluoskuse arendamist;
- muusikalise kuulmise arendamist;
- muusikateooria algtõdede täiendavat omandamist;
- muusika noteerimise oskust;
- meloodiale saatebassi leidmist (edasijõudnutel ka akordide leidmist).

Õppesisu

TEOORIA

Rütm ja taktimõõt:

- taktimõõt 3/8 (edasijõudnutel ka 6/8);
- täiendavad rütmigrupid kuueteistkümnendik-nootide- ja -pausidega;
- edasijõudnutel soovituslikult: triool ja sünkkoop;
- ühe- ja kahepartiiga (ühe- ja kaherealised) rütmiharjutused.

Helistikud ja akordid, tähtharmonia:

- kolme ja nelja märgiga helistikud (duur ning loomulik ja harmooniline moll, meloodiline moll tutvustavalt);
- põhikolmkõlad astmetähistustega I, IV ja V. Tutvustavalt funktsioonide nimetused;
- I kolmkõla pöörded tähistusega I $\bar{6}$ ja I $\bar{6}4$;
- dominantseptakord astmetähistusega (V7) ja koos lahendusega duuris ja harmoonilises mollis;
- tähtharmonia akordimärkide tutvustamine õpitud akordide ja helistike piires (duur- ja mollkolmkõla, V7);
- tutvustavalt kõrvalastmete kolmkõlad;
- lihtsatele lauludele põhikolmkõladel põhineva saate leidmine (bassi või akordi lisamine).

Intervallid:

- kõik lihtintervallid;
- intervallide suurus toonides, harmooniliste ja meloodiliste intervallide äratundmine kuulmise põhjal, nende laulmine ja määramine helistikus.

LAULMINE

Lauldakse igas tunnis. Laulmise juures pööratakse tähelepanu õigele hingamisele ja fraseerimisele ning dünaamikale.

- I kolmkõla pöörete ja põhikolmkõlade laulmine duuris ning harmoonilises mollis;
- helistike laulmine;
- intervallide ja akordide laulmine õpitud helistikes;
- kaanonite laulmine;
- astmenumbritega laulmine;
- noodist laulmine (sh kahehäälsed harjutused ja lastelaulud).

MUUSIKA NOTEERIMINE

Diktaadid:

- lühike kirjalik diktaat (võimalusel mängitud erinevate pillidega);
- lünkdiktaat;
- mäludiktaat;

- meetrumivaba astmediktaat;
- diktaat astmenumbritega;
- rütmidikaat (kirjutatakse üles meloodia rütm või koputatud rütm).

LOOMING JA IMPROVISATSIOON

- omaloodud meloodia- või rütmiharjutused;
- omaloodud rütmiostinatod ja põhikolmkõlade saated antud meloodiale;
- õpetaja abiga tehtavad kerged seaded.

Võimalusel kasutada tunnis aeg-ajalt põhipille intervallide ja laadide (duur ning loomulik ja harmooniline moll) määramiseks, lihtsama meloodia järelemängimiseks jms.

TASEMETÖÖ NÕUDED

Üldiselt tasemetööst

Tasemetöös kasutatavad laadid on loomulik duur ja harmooniline moll, kasutatavad taktimõõddud 2/4 ja 3/4 (v.a koputades esitatava rütmiharjutuse puhul, kus võib esineda ka 3/8).

Kirjalik osa

MUUSIKA NOTEERIMINE

- 1) Astmediktaat 8 nooti. Esitatakse meetrumivabalt, mängitakse 2-3 korda. Õpilane kirjutab noodid üles vahetult mängimise ajal.
- 2) Diktaat 4 takti, ilma eeltaktita. Mängitakse 7 korda, millele võib vajadusel lisanduda 1-2 korda. Kirjutamise aeg kuni 15 minutit. Võimalusel vältida diktaadi esitamist klaveril.
- 3) Rütmidiktaat 4 takti. Meloodia rütmi või koputatud rütmi üleskirjutamine. Mängitakse kuni 6 korda. Kirjutamise aeg kuni 10 minutit.

KUULAMINE

- 4) Intervallide ja akordide kuulamine. Mängitakse 8 intervalli ja akordi, kõiki kolm korda järjest (esimene kord harmooniliselt, teine kord meloodiliselt, kolmas kord harmooniliselt). Valikus on duur- ja mollkolmkõlad ning dominantseptakord (ilma lahenduseta). Tähistused: „M“ - duurkolmkõla, väike „m“ – mollkolmkõla, „V7“ - dominantseptakord.

TEOORIA

- 5) intervallide määramine etteantud meloodia põhjal.

Suuline osa

Kogu suuline pilet on ühes helistikus, v.a varemõpitud harjutus.

LAULMINE

- 6) heliredeli laulmine;
- 7) samas helistikus kolmkõla pöörete või põhikolmkõlade ja dominantseptakordi laulmine koos lahendusega;
- 8) võõra harjutuse laulmine;
- 9) varemõpitud harjutuse laulmine.

RÜTMI KOPUTAMINE

10) rütmiharjutuse koputamine (kuni 8 takti, fikseeritud löökpillipartiina, kasutatakse taktimõõte 2/4, 3/4 ja 3/8).

VANEM ASTE (soovitavalt klassid V - VII)

Õppe- eesmärgid

Õppe põhieesmärgiks on muusikataju arendamine, mis hõlmab:

- astmetaju arendamist laulmise ja harmoonilise kuulmise kaudu;
- hääle ja lauluoskuse arendamist;
- muusikateooria omandamist;
- muusika noteerimisoskuse arendamist.

Õppesisu

TEOORIA

Rütm ja taktimõõdud:

- 6/8 taktimõõt, tutvustavalt ka taktimõõdud 2/2, 3/2 ja 6/4, muusikanäidete põhjal tutvustatakse samuti segataktimõõtu ja vahelduvtaktimõõtu;
- triool, süngoop (sh süngoobid kaheksandikega ja kuueteistkümnendikega), pidekaarega tähistatavad rütmid.

Helistikud ja laadid:

- meloodiline moll;
- kuni viie märgiga helistikud, tutvustavalt helistikud kuni seitsme märgini, kvindiring;
- edasijõudnutele tutvustavalt pentatoonika ja diatoonilised laadid;
- tutvustavalt diatoonilised ja kromaatilised läbiminevad helid ja abihelid. Intervallid:
- kõikide lihtintervallide kordamine, intervallide ehitamine helistikuväliselt üles ja alla.

Akordid:

- akordide tähistused nii rooma numbrite (astmetähistega) kui tähtharmonia akordimärkidega;
- põhikolmkõlade pöörded, pöörete tähistamine tähtharmonia akordimärkidega;
- kõrvalastmete kolmkõlad, nende tähistamine tähtharmonia akordimärkidega;
- diatoonilised septakordid, nende tähistamine tähtharmonia akordimärkidega;

Soovitavad tähised:

- C-noodist ehitatud suur mažoorne septakord CM7 või CMaj7
- D-noodist ehitatud väike minoorne septakord Dm7
- G-noodist ehitatud väike mažoorne septakord G7
- H-noodist ehitatud vähendatud septakord Bo7
- H-noodist ehitatud poolvähendatud septakord Bø7
- V7 pöörded nii duuris kui ka harmoonilises mollis koos lahendustega: I pööre V65 lahendusega I; II pööre V43 lahendusega I, III pööre V2 lahendusega I6;
- edasijõudnutele tutvustavalt v.VII7 lahendusega duuri I ja >VII7 lahendusega molli I;
- kuulmise järgi tuttavale meloodiale akordisaate või saatebassi leidmine, võimalusel kasutada tunnis teooria praktiseerimiseks aeg-ajalt põhipille.

LAULMINE

- intervallide laulmine nii helistikus kui antud noodist üles ja alla;
- heliredelite laulmine (loomulik duur, loomulik, harmooniline ja meloodiline moll);
- akordide laulmine (põhikolmkõlad pööretega, V7 pööretega);
- harmooniliste järgnevuste laulmine;
- harjutuste laulmine, kaanonid, noodist laulmine, mitmehäälsus.

MUUSIKA NOTEERIMINE

Diktaadid klaveril ning võimalusel erinevate pillidega:

- lünkdiktaat, mäludiktaat;
- saatega meloodia kuulamine, märgitakse üles ainult meloodia;
- edasijõudnutel üksikute altereeritud helidega diktaat.

Järgnevus:

- neljahäälsed harmoonilised järgnevused (4-8 takti) tähistatuna nii rooma numbrite kui akordimärkidega;
- bassi märkimiseks araabia numbreid või noteerida see bassivõtmes;
- edasijõudnutega harjutada figureeritud järgnevust;
- soovitus kasutada õppematerjalina tuntud muusikateoseid, k.a rütmimuusika lugusid.

VANEMA ASTME EKSAMINÕUDED

Üldiselt eksamist

Diktaadid ja suulised ülesanded on kuni nelja märgiga helistikes, akordide ehitamine kuni viie märgiga helistikes. Kasutatavad laadid on loomulik duur ja harmooniline moll, suulises osas ka meloodiline moll. Kasutatavad taktimõõdud on 3/4, 4/4 ja 6/8 (välja arvatud ühehäälse rütmiharjutuse koputamine, punkt 10).

Kirjalik osa

MUUSIKA NOTEERIMINE

Diktaat

1) Diktaat 4 takti, taktimõõdus 6/8 või diktaat 4 takti, taktimõõdus 3/4 või 4/4. Kirjutamise aeg maksimaalselt 15 minutit. Mängitakse kuni 7 korda.

Järgnevus.

Tähistada nii rooma numbrite kui tähtharmonia sümbolitega. Bass on tähistatud noteerituna bassivõtmes.

2) Järgnevus kitsas seades kuni 5 takti. Akordide valik: põhikolmkõlad pööretega, dominantseptakord põhikujus, vähendatud septakord mollis, II septakord duuris.

INTERVALLIDE JA AKORDIDE KUULAMINE

3) Viie põhiseptakordi kuulamine. Mängitakse harmooniliselt 6 akordi, igat kolm korda.

- Väike mažoorne septakord (7)
- Suur mažoorne septakord (Maj7/M7)
- Väike minoorne septakord (m7)
- Vähendatud septakord (o7)
- Poolvähendatud septakord (ø7)

4) Intervallide ning kolmkõla ja selle pöörete kuulamine. Mängitakse harmooniliselt 6 intervalli või akordi, kõiki kolm korda.

Akordide määramine ja ehitamine

5) Määrata ja ehitada neli akordi: kaks akordi tähtharmonia märgistuse põhjal ja kahele akordile leida tähtharmonia märgistus. Näide: Leia akordimärk (akordid 1 ja 2), ehitada akord tähtharmonia järgi (3 ja 4).

Suuline osa

1) Heliredeli laulmine (loomulik duur, harmooniline või meloodiline moll), lisaks valik akordidest: põhikolmkõlad pööretega ja V7 pööretega antud helistikus.

2) Intervallide laulmine – laulda kaks lihtintervalli antud noodist üles ja alla.

3) Ühehäälese rütmiharjutuse koputamine (kuni 8 takti). Kasutatavad taktimõõdud 3/4, 4/4, 3/8, 6/8. 4) Tundmatu harjutuse laulmine.

5. Muusikaloo põhiõppe ainekava

Muusikaloo põhiõppe ainekava eesmärk on õpilastes tekitatud muusika kuulamise vajadus, oskus seda hinnata, kujundatud muusikatunnetuse võime, orienteerumisvõime erinevates muusikastiilides ja ajastutes, kvaliteetselt edasiantud baastadmised.

5.1 IV klass, muusikalugu (noorem aste)

Õppe sisu:

1) Heli omadused, heli teekond tekkimisest kuulajani, akustika põhitõed.

2) Muusika väljendusvahendid: meloodia, rütm, meetrum, helilaad, tempo, dünaamika, register, tämber, harmoonia (homofoonia- polüfoonia), faktuur.

Muusika näiteid esitatakse klaveril, võimalusel kasutatakse õpilaste repertuaari.

3) Vokaalmuusika hääleliigid, ansamblid, koorid.

4) Eesti rahvalaul ja selle liigid.

5) Eesti rahvapillid ja pillilood.

6) Eesti rahvatantsud.

7) Partituur: sümfooniaorkestri pillid partituuri järjekorras, pillirühmadest moodustuvad ansamblid, orkestri paigutus.

Muusikanäidetena kasutatakse Viljaandi Muusikakoolis valmistatud CD-d, S. Prokofjevi muusikalist muinasjuttu „Petja ja hunt“ ja klaverijuttu „Neli heldet haldjat“.

8) Helitööde ülesehitus: motiiv, fraas, lause, periood.

9) Põhiskeemid vormidest: 2- ja 3- osaline lihtvorm, 3- osaline liitvorm, variatsioonivorm, rondovorm.

Näited Anu Kõlari raamatust „Muusikalugu“.

10) Tantsud: ajaloolised tantsud (menuett, gavott, polonees, masurka, krakovjakk, polka, booloro, tšaardaš, valss, tango).

11) Lavamuusika (ballett, ooper, rock-ooper, operett, muusikal).

Muusika näidetena kasutatakse Viljaandi Muusikakoolis valmistatud CD-d.

5.2 V klass, muusikalugu (vanem aste)

Õppe sisu:

1) Keskaeg: romaani ja gooti stiil, gregooriuse laul, varajane mitmehäälsus, organum, motett, rüütli laul.

2) Renessanss: ajastu üldiseloostus, võrdlus keskajaga, uued laululiigid – ballata, madrigal, Palestrina, Orlandus Lassus, ajastu pillid.

3) Barokk: ajastu üldiseloostumus, võrdlus renessansiga, A.Vivaldi elu ja looming, „Aastaajad” (kordamisena).
 J. S. Bachi elu ja looming: inventsioonid, prelüüdid ja fuugad(HTK), oreliteosed (tokaata ja fuuga d moll).
 Concerto grosso mõiste, Brandenburgi kontserdid.
 Vokaalmuusika (mõni aaria või kantaadi osa).

4) Klassitsism: ajastu üldiseloostumus ja võrdlus barokiga, uued žanrid.
 J. Haydni elu ja looming.
 Sümfoonia mõiste ja ülesehitus.
 Sonaat-allegro vorm, instrumentaalkontsert.
 Keelpillikvarteti mõiste ja ülesehitus.
 W. A. Mozarti elu ja looming: sümfooniad , klaverisonaadid.
 Ooperiloomingust katkendid ooperitest „Figaro pulm”, „Don Giovanni” ja „Võluflööt”.
 Reekviem.
 Ludvig van Beethoveni elu ja looming, helikeele võrdlemine Haydni ja Mozarti loominguga.
 Klaverisonaadid.
 Sümfooniad.

5.3 VI klass, muusikalugu

Õppe sisu:

1) Romantism

F. Schubert: laulud, laulutsükliid, sümfooniad, klaverimuusika, kammermuusika.

F. Chopin: etüüdid, prelüüdid, poloneesid, mazurkad, valsid.

R. Schumann: klaverimuusika - klaveripalade tsükkel „Lastestseenid”.

E. Grieg: klaveripalad ja orkestrimuusika – kontsert klaverile ja orkestrile a-moll, muusika

H.Ibseni draamale „Per Gynt”.

J. Sibelius – sümfooniline muusika.

H. Alfven – Rootsi rapsoodia nr. 1.

2) Baltimaade muusika

Läti muusika: piirialade rahvalaulude sarnasus, Cimse seminarist, A. Kalninši looming.

Leedu muusika: M. Tšiurlionise sümfoonilised poemid „Mets” ja „Meri”.

3) Vene muusika

Rahvalaulust Glinkani – M. Glinka orkestrimuusika, ooperid.

Vene muusikaelu 19. saj. 2. poolel: „ Võimas rühm” (A. Borodin, M. Mussorgski, N. Rimski-Korsakov, C. Cui, M. Balakirev).

P. Tšaikovski: klaveripalade tsükkel „Aastaajad” ,kontsert klaverile ja orkestrile nr. 1, sümfooniline muusika, ooperid, balletid.

S. Prokofjev: ballett „Romeo ja Julia”, sümfooniad.

D. Šostakoviš: prelüüdid ja fuugad, sümfooniad, filmimuusika.

5.4 VII klass, muusikalugu

Õppe sisu:

1) Põgus ülevaade 20. sajandi muusika uutest suundadest: impressionism, ekspressionism, neoklassitsism.

2) Eesti rahvusliku muusikakultuuri tekkimine 19. sajandil: laulu- ja mänguseltsid, nende osatähtsus koorilaulu arengus, 3 esimest üldlaulupidu, rahvusliku heliloomingu teerajajad (Kunileid, Thomson, Saebelmann, Hermann), esimesed professionaalid (Kappel, Härma, Tärnpu), esimene sümfooniaorkester (Läte).

3) Eesti muusikaelu 20. sajandil:

R. Tobias, A. Kapp, nende osa sümfoonilise muusika arendamisel.

H. Eller – põhjamaise helikeele taotlused.

E. Tubin – Eesti suurim sümfonist, esimese balleti looja.

M. Saar ja C. Kreek – rahvaviiside arendusvõtted nende lauludes.

V: Tormis- rahvamuusika kasutamine, võrdlus Saare ja Kreegiga.

G. Ernesaks- laulutaat, tema tegevusvaldkonnad, ooperid.

Uute muusikaliste väljendusvahendite kasutuselevõtt: E. Tamberg, A. Pärt

Uus põlvkond, 20. sajandi II poolel sündinud heliloojad: L. Sumera, E. S. Tüür.

Lõpueksam VII klassis, mis koosneb õppeaasta jooksul kuulatud muusikanäidete äratundmisest ning küsimustest eesti muusika kohta.